

MIKI ŠEPARD U TAJNAMA IŠČEZLIH KNJIGA SA OVERENIM PSEUDONIMOM ĐORĐA PISAREVA

*Rutina je najveća opasnost koja pretila putnicima
da ne kažem istraživačima i avanturistima
koji hode nepoznatim predelima i krajevima...*

Đorđe Pisarev

1. Misterija književnog rebusa

Ko bi mogao biti Miki Šepard, pisac knjige naslovljene *Stanica za lov na kitove*,¹ a u prevodu Đorđa Pisareva? Da li nas može prevariti datum rođenja 11. februar 1957. godine u Džordžiji? Naravno. Biografski se javlja *kao sin prezbiterskog sveštenika koji je obilazio parohije od Virdžinije do Floride?! Može biti, a i ne mora. I sin prezbitera odmetnuo se u pisce i ne sumnjajte da će vas u jednom trenutku očarati majstorskim finesama kreativnog pisanja. Što da ne? Viđao sam ja tog Šeparda kako usred bela dana bez pijačarine na Futuškoj pijaci zagleda u face tek pristiglih nakupaca koji nude gajbe paradajza i tek uzrelog grožđa iz Vizića za par rumeno štampanih knjiga na čijim koricama su jasno ucrtane foke. I čim je ugledao foke na svilenim koricama knjiga znao je da se našao u blizini Stanice za lov na kitove.*

– Ovo jeste ne samo mesto gde se i dalje love kitovi, nego i jedino mesto u Tera Novi gde se čitaju knjige koje nikad nisu napisane – rekao mi je u poverenju i nestao.

Ugledavši crtež ozvezdane lađe Nastasje Pisarev na naslovnoj strani knjige, shvatio sam da se Miki Šepard nije slučajno našao na zelenoj tržnici Novog Sada, ima tu nekog potopa, skoro da je proradilo klizište u mojoj glavi kao opasni pometenik sadašnjeg vremena.

Ako zavirite malo dublje uz uporne pretrage po internetu, misterija će biti još zapetljana. Može biti da prilikom guglovanja pred vašim očima iskrsne rapsod i pisac Šepard, rođen 27. marta 1932. godine, negde u Ukrajini, osenčen horoskopskim znakom *ovna*. Ne znam da li je izmišljen, ali jeste opipljivo nejasan, štur, deluje kao dobro upertlana cipela! Upravo taj, trikom ovenčani pisac, troši staračke dane u Kanadi, ako ih već nije i potrošio krckajući kao bajkovita veverica orahe u svojstvu tamo nekog nostalgично zviždukavog pop muzičara. Nisam čitao njega samog u *Istinitim pričama o duhovima*, inače među njima

¹ Miki Šepard: *Stanica za lov na kitove*, prevod Đorđe Pisarev, Službeni glasnik, Beograd, 2019.

sablasno živim i ne žurim se ka tamo gde ću zasigurno stići. Te priče poodavno sanja i do-
tični (da li samo prevodilac) Đorđe Pisarev, čuveni književni skeledžija, a ja sa njima bogme
i mesečarim nad belinom uklete hartije. Zar nije među sličnim duhovima i Ivo Andrić pisao
opisno našu *Prokletu avliju*? Iskreno sam raščitao umnožena pitanja: *Šta bismo dobili ako
bismo životu oduzeli svu poeziju, sve snove, svu lepotu mistike i svu laž? Šta je to istina? Zna-
te li vi to? Jer mi se samo blagodareći simbolima krećemo napred i te iste simbole menjamo sra-
zmerno našem kretanju*. I, naravno, da ne bih zalutao, u cik zore pozvao sam telefonom
neku spodobu da mi objasni tačni orijentir i zemljopisni toponim na čijoj koordinati se
nalazi *Stanica za lov na kitove*? Dobio sam tresnutu telefonsku slušalicu po nosu uz psovač-
ki zvučni udar po uhu. Šepardovaću i sam po ovoj književnoj bronhoskopiji plućno dok ne
iskašljem i poslednju alveolu romanesknog potopa. Pomislim, zar nismo srasli uz samo dno
negdašnjeg Panonskog mora?! Na momente mi se učini da sam se rodio sa meduzama u
očima. Odakle mi ta i takva morska iliti okeanska opsesija? Divim se kitovima i slonovima,
ni u snu ih ne bih lovio.

2. Malo otkriće Danila Kabića, velikog bibliotekara

Listajući *Leksikon Dostojevski*²³ uz majstorski skrojene književne šinjele *Dostojevski i ve-
lika četvorka (Servantes – Gogolj – Tolstoj – Niče)*³⁴ uzgredno se setih da priupitam velikog
bibliotekara, potpisnika ovih knjiga, kakva i koja su njegova saznanja o Mikiju Šepardu? Po
njemu, to je potpisni pseudonim Đorđa Pisareva, uslovnog prevodioca knjige, crno na be-
lo, *Stanica za lov na kitove*. Halucinantno, izlazim iz drvene zgradurine, čiju *unutrašnjost ni-
kada neću videti*, osim što ću je naslutiti u prevodu sa engleskog, kako vam drago, Đorđa
Pisareva, a ko zna, *niko ništa ne zna, krhko je znanje* – kako reče davno pesnik Dobriša Cesa-
rić; možda se i sam Pisarev toliko uzjogunio da se prevodi samim sobom prateći uzbukane
ilustratorske veštine Nastasje Pisarev. Taj Miki Šepard rođen 11. februara 1957. godine nije
baš zaturen razvodno na zavodno u matičnim knjigama da udahne vazduh Fruške gore i
Dunava u Viziću. Dogodilo se da rusko prezime Pisarev zađe u rukavac tamo nekog ukra-
jinskog rapsoda M. Šeparda.

3. Ostavinska rasprava uz pивske flaše

U četvrtak uprla tepsija sunca. Podne, koji minut iza. Pisarev i ja izišli iz redakcije rasku-
pusanih novina, razbucano šašavi, da uz pивske flaše književno šlagvortiramo zagonetke u
odgonetu.

– I ti raspisao Šeparda, da bi ga vešto sebi samom prevodio, a da se čita kao knjiga koja
nije *nikad napisana* nego pripovedno ocrtana duhovima uzbukane dnevi Nastasje Pisa-
rev(ne). I pored tolikog *mančesterskog cica i razne metalne robe: malih i velikih makaza, no-*

²³ Danilo Kabić, *Leksikon Dostojevski*, Prometej, Novi Sad, 2007.

³⁴ Danilo Kabić, *Dostojevski i velika četvorka (Servantes – Gogolj – Tolstoj – Niče)*, Orion spirit, Novi Sad, 2015.

ževa, klešta, viljuška i kašika, stega, lanaca i eksera, šrafova ti baš na stovarištu kojekakvih drangulija našao tog Šeparda knjigu bez reversa stvaratelja da prevodiš? I ko je taj Šepard sa tom umišljenom rečenicom da *život je idealna stvar za podražavanje*, pa nije on Sofroni-je Kirić iz Sent Andreje, potpisan rukom Jakova Ignjatovića?!

Pisarev zuri u kriglu piva, diže je spram sunčane žarulje. Mala krčma na Futoškoj pijaci u Novom Sadu smejući se kao Leonardova zagonetna slika upamćena iz Luvra.

– Jesi li ti pažljivo iščitao izjavu Šepardovu u mom prevodu, a koju je dao za časopis *The New York Times Book Review*?

– *Veoma mi je stalo do zapleta. – Citiram ja iz rukava. – U detinjstvu me je prvobitno zaplet naterao da se divim romanima i da poželim da i sam postanem pisac...*

Georgije iliti Đorđe Pisarev, što mu dođe jedno te isto, opet kao ona Leonardova slika iz Luvra. Ispija kriglu i kažiprstom opcertava pun krug na kariranom stolnjaku tesne krčme za dve naredne krigle:

– Pazi sa strogom crtom u pamćenju, *Šepardova književnost se hrani književnošću; da li reminiscencijama, impulsima, doslovnim preuzimanjem, svejedno. Krađa civilizacijske prošlosti postaje nov kvalitet, promenjen odnos prema kopiji (plagijatu) i originalu... Dakle, koristi iste rečenične sklopove, motive, delove, pa i cele priče. Ali, kombinacije su uvek različite, ne možeš se dva puta okupati u istom tekstu, pa su tako različite i knjige.*

– Aha, znam za jadicu, Miki Šepard alijas Đorđe Pisarev, ili kako svoju književnu stvarnost taj isti Pisarev prenosi otmeno na gospodina Šeparda. Jasno: *Paradoks nastaje kada se postavi pitanje kako nešto što bi moralo da se bavi svetom i pojavama može da bude fantastično u stvarnosti koja, svojim manifestacijama, već jeste fantastična.*

– I ovaj naš razgovor sa slikovitim pivskim kriglama ukруг govori da: *živimo u svetu kojim vladaju fikcije svih vrsta... Živimo unutar jednog romana ogromnih razmera* – potvrdno i ubedljivo razvlači Pisarev.

– A šta ako si ti ličnim pseudonimom upriličen kao onaj drugi Miki Šepard rođen 27. marta 1932. godine na internetu?

– Ništa nije slučajno – potegao je kajas i donom pritisnuo dizgine belog konja na šahovskoj tabli Futoške pijace po čijim se poljima kotrljaju jabuke, kruške, suve šljive i orasi.

Da sumiram, stvarnost se ne imitira, ona se umetnošću ostvaruje.

Strategija pripovedača se sastoji u tome da razjasni misterioznu postavku priče pričom. Bez misterije i iluzije nema stvaralačkog čina, ma koliko stvari izokretali naglavačke. Nema cipele bez đona kao ni đona, bez tabana u pamučnim čarapama.

4. Duhovi kao životni začini fantastičnih maštarija

Priče o duhovima mogu biti istinite u mislima onih koji ih maštom obistinjuju. Književne realije egzistiraju paralelno uz mogućna životodavna činjenja. Upravo uknjiženje tih paralelno uzbudljivih svetova u događanju prati i romaneskna hronika. Miki Šepard alijas Đorđe Pisarev je u ovom slučaju matičar obostrano uočenih činjenica. Da li je to saga o

stvaranju ili rečenični lavirint koji nas uvlači u intrigu koja nas tako uvodi u avanturu gde se irealno utapa u magični realizam.

5. Da ili ne

Da li se *Stanica za lov na kitove* može čitati kao pomama, vreme uniženih vrednosti kada se veličanstvo dostojno poštovanja srozava u blato ili opstaje kao prah praha oca moga i tvoga koji nema ni mita ni legende u sažetom pripovednom tonusu anegdote? Naravno da može, ali i ne mora tako biti. Dobro, upitaće me savestan čitalac, zar se ne objavljuje u sažetku romaneskno Tolstojevo štivo *Rat i mir* ili (ne)vešto skraćeni *Karamazovi* za tri rukava unapred F. M. Dostojevskog? Čini mi se da je taj šnajderaj pompezno budalast. Koliko je žurnih – toliko je i strpljivih u životodajnom dućanu.

Da se ne bi stanjilo strpljenje čitalaca psihijatri su počeli pisati istoriju sveta, a da svetska istorija ima slične zavrzlake kao i naši životi koji posrnulo bahataju Moskvom, Vašingtonom, Londonom, Pekingom, ili bauljaju Dunavskim sokakom koji već poodavno kao da i nije u Novom Sadu. Možeš ti praviti skice za kojekakve megalomanske romane, ako nisi kadar uočiti sistematske nevolje prvoga komšije, od tvoga pisanja nema ništa. Ekstremno doba zahteva ekstremno jasnu literaturu, jer emocionalno bez socijalnog ne ide.

Šta je roman? Da li je to džak ukradenih novčanica ispred staklenih vrata mesingane brave Poštanske štedionice u Subotici, ili potraga za tom vrećom ukradenog novca? Pred postavljenim pitanjima i potencijalni čitalac ostaje zbunjen. On bi da zbraja surovo realne činjenice do poslednjeg centa. U ovom slučaju glavno lice romana bila bi noć gusta kao lepljiva smola, ili puna satnica u psihomontaži kada ruka A grabi iz ruke B vreću s novcem. Mnogo romana u jednom slučaju. Kako uloviti pravu iskrpu koja će izazvati romaneskni požar? Potraga za takvom recepturom je još uvek u toku. Važno je obiti trezor skrivene egzistencijalne činjenice, pod uslovom da u noćnoj zabiti shvatiš oblak prašine čija ti se magla gnezdi bakteriozno ispod kože i čim te po čelu tresne groznica ti beleži trans te iste groznice u kojoj si sebi samom Lir u kraljevstvu tragedije Vilijama Šekspira gde ti i tron ispovedno važi kao konj spreman za galop u nepoznato. Nema pisca bez noćnih prikaza, bez grotesk-nih zveradi u pameti. Pisac u delu mora biti pitko proziran, pretvoren u Ništa iz čijeg ništavila predočava Nešto. Najviše je svetlosti u bunovno skrojenim vetrinama olujno hitrih strašila. Bez oluje nema demonske svetlosti. *Crna marama od svile* je naša sudbinska mreža. Najteže je slušati sebe samog u kutiji sopstvenog tela, progovara iz dna srca *duh zagrobnim glasom*. U romanu Mikija Šeparda alias Đorđa Pisareva prvo lice jednine beži od patnje da bi našlo mučenje. Šaka je tako napuštena i od sopstvene ruke, u kući sablasti po čijim sobama nameštaj uz zvuke razbijenih čaša razigrava predstavu čije kulise senče smisleni *Duhovi bliznakinja i sablasti ruskog dobermana*. Apsurdna drama o iščeznuću iz podruma trošne zgrade koja se rastresa sa *sedam zabata* uz lekovito upozorenje: *kada stvari jednom krenu pogrešno, teško ih je vratiti na pravi put*. I šta mislite, da li se zaista i živi u crvotočini takve istine?! Prosudite sami. Ume Šepard alias Pisarev da rečito crta priče o Šerloku Holmsu zagledan u ledeno lice koje nestaje i iščezava pretovareno u oblake davno isparenih

i ispranih knjiga i pisanjem kao da ređa savesti i *svesti nepripremljene za čuda onostranog*. On upravo razotkriva i upozorava, *spasavajući naše duše* od jeze koja *se širi telom* uz široko naglašenu oporuku u rečima kada kazuje: *jedan duh drugom – Ne verujem u ljude*. Mnoge prirodne pojave javljaju nam se kao aveti, vadimo ih iz kutija šareno teških snova i tumačimo se u sopstvenim zbivanjima sadašnjeg vremena. Hrestomatija romana inventariše recepte uputnih priča Čarlsa Dikensa, Danijela Defoa, Marka Tvena, Antona P. Čehova, Oskara Vajlda, Edgara Alana Poa i lično potpisanog Đorđa Pisareva.

Pre *Strašnih priča* da ne ispustimo spram svih jevanđelja teorijsku misao Koste A. Simića, knjiški uredno zavedenu: *Prema spiritističkoj teoriji, u vaseljeni postoje dva sveta: jedan je duhovni – nebeski, a drugi je materijalni – zemaljski. Kad čovek umre, on samo napušta svoj istrošeni materijalni ili zemaljski oblik i vraća se ponovo svome prvobitnom izvoru, u carstvo duhova*. Književnost je bliska spiritualizmu, ona i jeste sva u priviđenju.

6. Ne čini zlo ni sebi niti bližnjem

Ubiti i ubiti se jednako je težak greh. Radi kako hoćeš, ali ne čini zlo ni sebi, ni bližnjem. Budi uvek u prilici da u sebi samom gledaš i vidiš lepe stvari. *Istina, moram priznati, nije ovde baš sve tako lepo, ne postoji nigde ništa savršeno, pa tako ni ovde u Edenu*. Valja nam živeti u svetu iluzija i privida.

7. Totalan ili prevratnički razgraničen kratki roman

Nije Ekerman mogao zapisati umetničke finese koje mu Gete nije ni hteo izreći, niti je Gete sumnjao u beležničku moć Ekermana, a biće istina da ni Ekerman nije primao od Getea sve rečeno kao zdravo za gotovo. Da Ekerman nije sumnjao ne bi ni beležio, niti bi mu se Gete kao prikaza javljao nad ispraznom tajnom bele hartije. Često ume sam jezik da bude zaveden bunilom u prezentu, *neverovatnija stvar je najsigurnija*. Život nas uverava da *nemoguće uvek uspeva*. Hoće li varvari *podmladiti svet*? Ako nigde drugde, opstaćemo u knjigama između neba i zemlje, naše šanse su opisane, ali ih ne čitamo, jer nismo kadri zakoračiti dečjim srcem u svet nevine igre. *Ploviti se mora, ali ne bi bilo naodmet znati kuda i gde*. Učinimo daljine dostupne oku, ostavimo se mi onoga što je izvan oka. Božanstvo je naslut samo, naša mašta je božanstveni pohod u nepoznato, pohodi nas *osećaj da lebdimo iznad oblaka, poput bogova što su izgubili misao i orijentire*. Miki Šepard alijas Đorđe Pisarev kaže da *nije zabranjeno maštati* zagledan u široku okeansku pučinu, premeravajući nebesku kupolu, odgonetajući tajne dalekih sazvežđa sa palube *Polarisa*, tog njegovog *Titanika*, pomalo tvog i mog, a *Polaris* jeste biblioteka, istorija razlistanih epoha sručenih u vrtložna vremena. Možda mi ta njegova prostorna lađa sliči nekakvom nosaču samoletećih utvara. Na kraju romaneskne plovidbe osluškujem u poluglasnom iščitavanju razgovor:

– *Ne verujem da je preostao ijedan kit* – izjavio je ojađeno Kapetan. – *Oni su izumrli, baš kao u stara vremena što su iščezli dinosaurusi*.

– *Možda je njih uništio pad velikog meteorita, možda i sopstvena neprilagođena ogromnost, život s telima koja više nisu bili sposobni da nahrane* – rekoše Miki Šepard i Đorđe Pisarev uglas.

– *Ali kitovi nisu izumrli: pobili smo ih i zatrli mi, ljudi* – uzvratio je Kapetan.

Kao grom iz vedrog neba pogodila me je spoznaja: svet u kojem su ljudi dozvolili sebi da ubijaju ta prelepa, divovska stvorenja, morao je da propadne.

Dalje se ni slovom nije moglo, jer dalje, osim gole pučine, ničega i nije bilo. Ma koliko halucinantna bila fragmentarija ovoga romana, ona nas netremice podseća *da duh na ovom svetu* ne postoji samo za nas. Pustoš, ma kakva bila, blagotvorno je nadomeštena knjigom koja čini oblak nad Tera Novom jedinom mestu *gde se čitaju knjige koje nikad i nisu napisane* u avanturi golog opstanka.

Pred nama jeste smeli obijač književnih formi, ali i frazeološki veštak i jasan lakmus da izdvoji i predoči u opsegu uočenog činjeničnog stanja kuda klizi egocentrična sujeta.

Totalan ili prevratnički razgraničen roman, *Stanica za lov na kitove* može se čitati kao rebusna omama smele knjige koja je klin u zakivanju mudre knjige. Roman nosi onoliku smelost koju je nosio i sam Robinson Kruso kada se otisnuo da oplovi okean čitalaca. Miki Šepard kao potpuni pseudonim Đorđa Pisareva je u prevratnom smislu reči pouzdani povratak Odiseja sa Itakom knjige koja još uvek ište pisca u potrazi koja prevazilazi maštu i samoga čitaoca, da bi mogla biti izložena i u smelim crtežima realno irealne Nastasje Pisarev. Šepard – znači opstanak dečje radoznale umnosti u gestu plemenite odrasle protuve, smele u raskrinkavanju svekolikog nasilja. Pitanje nije suvišno, a svaki odgovor u procesu nastajanja važio bi kao dragoceni aksiom.